Gebundelde bijdragen
Algemene Beschouwingen

Gemeente Buren
Griffie

Bij de Programmabegroting 2027

In dit document vindt u de gebundeld de bijdragen van de raadsfracties voor de algemene beschouwingen behorende bij de Programmabegroting 2027, in 1e termijn van de raad. De behandeling hiervan vindt plaats op donderdag 12 november 2026 vanaf 16.00 uur in de Raadzaal, gemeentehuis gemeente Buren.

De videoregistratie van deze vergadering treft u op https://buren.bestuurlijkeinformatie.nl/

Let op: de gepubliceerde algemene beschouwingen kunnen afwijken van de daadwerkelijk uitgesproken bijdragen. Het tijdens de raadsvergadering uitgesproken woord is leidend.

U vindt hieronder de bijdragen van de partijen (op sprekersvolgorde):

Bijdrage van de fractie Gemeentebelangen 2
Bijdrage van de fractie PCG 4
Bijdrage van de fractie VVD 6
Bijdrage van de fractie BBB 9
Bijdrage van de fractie D66 11
Bijdrage van de fractie PRO 14
Bijdrage van de fractie CDA 17

NB. De sprekersvolgorde is op basis van het aantal behaalde stemmen tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 2026.

Bijdrage van de fractie Gemeentebelangen

Algemene Beschouwing, Programmabegroting 2027 - 1e termijn gemeenteraad

Spreker: dhr. Gerdjan Keller, fractievoorzitter
Geschatte spreektijd: 8.06 minuten. Gesproken woord geldt

Koers houden bij financiële tegenwind
Voorzitter, wie met een schip onderweg is, weet dat je niet altijd rustig vaarwater hebt. Soms steekt de wind op en moet je de zeilen bijstellen. Dan moet je niet doen alsof er niets aan de hand is, maar goed kijken naar de omstandigheden en zorgen dat je veilig verder kunt. Ook onze gemeente bevindt zich financieel in zwaar weer. We ontvangen minder geld van het Rijk, terwijl de kosten voor onder andere jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning blijven stijgen. Vooral de jeugdzorg legt een zware druk op de gemeentelijke begrotingen. Dat is geen probleem dat alleen in Buren speelt. Gemeenten in heel Nederland worden geconfronteerd met stijgende jeugdzorgkosten, waarbij de beschikbare middelen vanuit het Rijk onvoldoende aansluiten op de financiële verantwoordelijkheid die gemeenten moeten dragen. Dat vraagt om keuzes, soms pijnlijke keuzes. Maar juist nu moeten we weten welke koers we willen varen.

Koersvast zijn betekent dat je weet wat je bestemming is, ook wanneer de omstandigheden veranderen. Voor Gemeentebelangen Buren is die bestemming helder: een financieel gezond Buren met leefbare kernen, goede voorzieningen en ruimte voor toekomstige generaties.

Financiële verantwoordelijkheid en keuzes
Voorzitter, verstandig kiezen betekent ook verantwoordelijkheid nemen.
De begroting voor 2027 vraagt om realisme. We moeten zorgvuldig omgaan met gemeenschapsgeld, kritisch kijken naar onze uitgaven en duidelijke keuzes maken.
De verhoging van de OZB en de verblijfsbelasting is niet gemakkelijk. We begrijpen dat dit inwoners en ondernemers raakt. Juist daarom moeten we kritisch blijven op onze uitgaven en de beheersbaarheid van de kosten. Deze lastenverzwaringen mogen niet vanzelfsprekend worden. We moeten jaarlijks blijven kijken of ze noodzakelijk zijn.
Niet alles kan en niet alles kan tegelijk. Maar we moeten wel duidelijk zijn over wat we belangrijk vinden en waar we onze middelen op inzetten.

Sociaal domein, preventie en sport
Voorzitter, de tekorten in het sociaal domein, met name in de jeugdzorg, zetten onze financiën onder druk. Een deel daarvan komt voort uit landelijk beleid, waarbij gemeenten verantwoordelijkheden krijgen zonder voldoende financiële compensatie. Lokaal moeten we daarom kijken waar we wél invloed op hebben. Gemeentebelangen zet zich al jarenlang in voor preventie, sport en bewegen en sterke sportverenigingen. Wij zien dit niet als losse voorzieningen, maar als investeringen in de gezondheid, het welzijn en de verbondenheid van onze inwoners. Juist door mensen de mogelijkheid te bieden om actief mee te doen, elkaar te ontmoeten en gezond te blijven, kunnen we bijdragen aan het voorkomen van problemen en zwaardere zorg. Dat betekent niet dat sport buiten financiële keuzes valt, maar wel dat de maatschappelijke waarde ervan nadrukkelijk moet worden meegewogen. Investeren in preventie is immers ook vooruitkijken en proberen te voorkomen dat we later meer aan zorg moeten uitgeven.

Onze vraag aan het college is: kan het college inzichtelijk maken aan welke knoppen we als gemeente daadwerkelijk kunnen draaien om de kosten in het sociaal domein beheersbaar te houden, zonder de preventieve aanpak uit het oog te verliezen?

Leefbare kernen: van plannen naar uitvoering
Voorzitter, goed bestuur begint dichtbij. Wij zijn trots op onze zeventien kernen, ons landschap, onze agrarische sector, onze ondernemers en de vele vrijwilligers die onze gemeenschap draaiende houden. Iedere kern heeft eigen wensen en behoeften. Inwoners moeten niet alleen kunnen meedenken, maar ook kunnen zien wat er met hun ideeën gebeurt. Daarom willen we van

kernagenda's naar kernbegrotingen met concrete dorpendeals. Ambities moeten immers niet alleen op papier staan, maar ook zichtbaar worden in de uitvoering. Zo maken we kerngericht werken concreet en zorgen we dat inwoners daadwerkelijk merken wat er met hun inbreng gebeurt. Daarom vragen wij het college: wanneer kan de raad het uitvoeringsprogramma van het coalitieakkoord verwachten en hoe staat het met de voortgang van de dorpendeals?

Woningbouw: ruimte voor de toekomst
Onze inwoners moeten kunnen rekenen op voldoende woningen. Woningbouw is noodzakelijk om jongeren kansen te bieden, gezinnen ruimte te geven en ouderen passend te laten wonen. Inspraak is waardevol en inwoners moeten hun zorgen kunnen uiten. Maar we moeten ook erkennen dat langdurige bezwaarprocedures noodzakelijke woningbouw kunnen vertragen. Wij vinden dat het recht op wonen meer gewicht verdient. Niet om inwoners hun inspraak af te nemen, maar om een betere balans te vinden tussen individuele belangen en de woonbehoefte van velen. Daarom kondigen wij twee moties aan: één om te voorkomen dat individuele belangen woningbouw onnodig blokkeren en één om met parallel plannen woningbouwprojecten te versnellen.

Dienstverlening: de inwoner centraal
Voorzitter, een gemeente moet bereikbaar en betrouwbaar zijn. Inwoners willen duidelijkheid en tijdige antwoorden, of het nu gaat om een bouwvergunning, afvalinzameling of andere gemeentelijke diensten. Voor ons staat daarbij de inwoner centraal, niet de organisatie of het proces. Over de ODR hebben we onze zorgen uitgesproken en een motie ingediend. Inmiddels is een eerste verkenning uitgevoerd naar het lokaal organiseren van vergunningverlening voor bouwen, verbouwen en slopen. Wij willen dat dit onderzoek serieus wordt uitgewerkt, met oog voor kosten, deskundigheid en kwaliteit. **Onze vraag aan het college is: wanneer wordt dit door het college opgepakt?**

Verstandig kiezen voor de toekomst
Voorzitter, de financiële ruimte is beperkt. We zullen keuzes moeten maken en soms ambities moeten bijstellen. Maar we willen behouden wat Buren sterk maakt: leefbare kernen, voldoende woningen, sterke verenigingen en ruimte voor inwoners en ondernemers. Dat vraagt om zorgvuldig omgaan met gemeenschapsgeld, duidelijke keuzes en oog voor de toekomst. Want koersvast betekent niet dat de wind altijd mee moet zitten. Het betekent dat je ook bij tegenwind weet waar je naartoe wilt.

Tot slot, voorzitter, we hebben met elkaar hard gewerkt aan de begroting die vandaag voorligt. Dat heeft veel gevraagd van het college en de ambtelijke organisatie. Namens Gemeentebelangen wil ik daarvoor onze waardering en dank uitspreken. Daarbij willen we ook oog houden voor de uitvoeringskracht van onze organisatie. Als gemeenteraad moeten we onze controlerende taak goed kunnen uitvoeren, maar ook beseffen dat de ambtelijke capaciteit niet onbeperkt is. **Daarover dienen wij een afzonderlijke motie in**.

We weten dat de financiële toekomst onzeker blijft en moeilijke keuzes nodig zijn. Toch kijken we vooruit. Samen met het college, de gemeenteraad, de organisatie en onze inwoners willen we verder werken aan de uitvoering van het coalitieakkoord. Want uiteindelijk gaat het niet om de cijfers op papier, maar om de mensen die in Buren wonen, werken en ondernemen. Gemeentebelangen Buren kan instemmen met deze begroting.

Verstandig kiezen en samen bouwen aan de toekomst van Buren.
Dank u wel, voorzitter.

Bijdrage van de fractie PCG

Algemene Beschouwing, Programmabegroting 2027 - 1e termijn gemeenteraad

Spreker: dhr. Jan van de Bijl, fractievoorzitter
Geschatte spreektijd: 6.42 minuten. Gesproken woord geldt

Voorzitter,

“De tering naar de nering zetten.”
Dat is wat de PCG betreft de kern van de programmabegroting voor 2027. De jaren 2025 en 2026 vielen financieel tegen. Onze financiële ruimte is beperkt en dat vraagt om duidelijke keuzes en verantwoordelijkheid.

We kunnen onze euro maar één keer uitgeven. Daarom toetsen we voorstellen aan drie vragen: is het haalbaar, is het noodzakelijk en is het betaalbaar? De PCG gaat moeilijke beslissingen niet uit de weg. Niet omdat we niets willen, maar omdat we verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst van onze gemeente.

Voorzitter, we realiseren ons heel goed dat de maatregelen die nodig zijn om onze financiën op orde te krijgen, pijn doen bij onze inwoners. Mensen voelen de gevolgen in hun portemonnee en merken dat niet alles meer mogelijk is. Dat betreuren wij oprecht. We hadden liever gezien dat deze maatregelen niet nodig waren. Maar de financiële realiteit dwingt ons om keuzes te maken. We kunnen niet meer uitgeven dan we ons kunnen veroorloven. Juist daarom moeten we eerlijk zijn over de situatie en duidelijk uitleggen waarom bepaalde besluiten noodzakelijk zijn.

Wat ons betreft moeten we terug naar de basis: gezonde gemeentefinanciën, goede dienstverlening en een openbare ruimte die op orde is. Niet alles wat kan, hoeft. Eerst moeten we onze bestaande verantwoordelijkheden goed en betaalbaar uitvoeren.
Ruimte voor onze agrarische sector

Voorzitter, onze agrariërs zijn van grote betekenis voor Buren. Zij dragen bij aan onze economie, werkgelegenheid en het karakter van ons landschap. Tegelijkertijd hebben zij te maken met onzekerheid en veranderende regelgeving.

De PCG staat pal voor onze agrarische ondernemers. Zij moeten ruimte krijgen om hun bedrijf voort te zetten en zich binnen de wettelijke kaders te ontwikkelen. De gemeente moet niet onnodig extra beperkingen opleggen, maar juist meedenken en waar mogelijk regels vereenvoudigen.

Woningbouw voor jong en oud
Financieel verantwoord beleid betekent niet dat onze gemeente op slot moet. We willen blijven werken aan de toekomst van onze kernen.
De PCG zet zich maximaal in voor woningbouw, zeker in 2027. Extra aandacht vragen we voor kernen waar de afgelopen jaren weinig of niets is gebouwd. Ook daar moeten inwoners perspectief houden.

Senioren moeten kunnen doorstromen naar een passende woning en jongeren moeten de kans krijgen om in Buren een toekomst op te bouwen. We verwachten daarom van het college concrete plannen en een actieve aanpak van knelpunten. Woningbouw moet uiteraard haalbaar en betaalbaar zijn, maar kansen moeten we benutten voorzitter de raad heeft 27 oktober jl. Unaniem een motie aangenomen over de grondexploitaties, in deze motie staan leerpunten te formuleren voor de toekomstige grondexploitaties. Dit onderzoek gaat over 2 grondexploitaties, daarom zouden wij graag dat de uitkomsten niet alleen ter informatie na de raad gestuurd wordt, maar deze besproken gaat worden met het college ambtenaren en de raadsleden, daarom voorzitter zal dhr de Lange na mijn betoog de motie indienen

Duurzame energie met oog voor landbouwgrond
Ook duurzame energie blijft een belangrijk onderwerp. Lopende plannen voor windmolens en zonnevelden worden verder ontwikkeld. Daarbij moeten we zorgvuldig kijken naar de gevolgen voor inwoners, het landschap en de agrarische sector.
De PCG blijft zich verzetten tegen nieuwe zonnevelden op landbouwgrond. Die grond is waardevol en moet zoveel mogelijk beschikbaar blijven voor agrarisch gebruik. Zonnecollectoren op daken en taluds zien wij als acceptabele alternatieven.

Aandacht voor mensen en leefbaarheid
Voorzitter, uiteindelijk gaat het om de mensen die in onze gemeente wonen. Eenzaamheid blijft daarom een belangrijk aandachtspunt. We willen activiteiten die mensen samenbrengen ondersteunen en waar mogelijk stimuleren. Verenigingen, vrijwilligers, kerken en maatschappelijke organisaties spelen daarin een belangrijke rol.
Ook het onderhoud van openbaar groen en begraafplaatsen baart ons al jaren zorgen. Dit zijn belangrijke onderdelen van een verzorgde en leefbare gemeente. We verwachten daarom in 2027 concrete voorstellen van het college om het onderhoud te verbeteren. Daarbij moet duidelijk zijn wat nodig is en wat financieel haalbaar is. Achterstallig onderhoud mag niet onbeperkt oplopen.

Een vitaal buitengebied
Tot slot vraagt de leefbaarheid van het buitengebied onze aandacht. Onze dorpen, het landschap en de agrarische sector zijn nauw met elkaar verbonden.

De Omgevingswet biedt mogelijkheden om ontwikkelingen zorgvuldig vorm te geven. De PCG wil die mogelijkheden optimaal benutten. We willen ruimte bieden aan inwoners, ondernemers en agrariërs, met oog voor de omgeving. Niet alleen kijken naar beperkingen, maar vooral zoeken naar mogelijkheden.

Samen verantwoordelijk voor Buren
Voorzitter, 2027 wordt geen jaar waarin alles kan. Dat hoeft ook niet. Goed bestuur betekent verstandige keuzes maken, verantwoordelijkheid nemen en ervoor zorgen dat onze gemeente ook op langere termijn financieel gezond blijft.

We blijven de begroting en nieuwe voorstellen toetsen aan dezelfde drie vragen: is het haalbaar, is het noodzakelijk en is het betaalbaar?

De PCG kiest voor realisme boven wensdenken. Eerst de basis op orde en vervolgens kijken welke ruimte er is voor nieuwe ontwikkelingen. Daarbij houden we oog voor onze inwoners, onze agrariërs, onze kernen en ons buitengebied.

We begrijpen dat de noodzakelijke maatregelen pijn doen. Dat betreuren we, maar we kunnen de financiële werkelijkheid niet negeren. Het is onze verantwoordelijkheid om nu keuzes te maken, zodat ook toekomstige generaties kunnen rekenen op een financieel gezonde en betrouwbare gemeente.

Want voorzitter, vergeet niet: samen zijn we Buren. Wij wensen het college en de ambtelijke organisatie van harte Gods zegen toe.

Dank u wel.

Bijdrage van de fractie VVD

Algemene Beschouwing, Programmabegroting 2027 - 1e termijn gemeenteraad

Spreker: dhr. Julian van Blijderveen, fractievoorzitter
Geschatte spreektijd: 10.07 minuten. Gesproken woord geldt

Voorzitter,

Bij ons thuis zijn we een boekhoudersfamilie. En dan leer je al vroeg: elke euro die je uitgeeft, moet je eerst verdienen.

Als het geld tegenvalt, kijk je eerst naar je eigen uitgaven. Wat moet echt? Wat kan met minder? En waar moet je misschien gewoon mee stoppen?

De tering naar de nering zetten. Dat klinkt ouderwets. Maar vanavond blijkt wie dat ook durft als het om zijn eigen plannen gaat.

Want als de VVD in deze coalitie had gezeten, had deze begroting er anders uitgezien. Dan hadden we eerst de eigen uitgaven op tafel gelegd. Ook de plannen waar we zelf enthousiast over zijn. Want als je alleen wilt bezuinigen op de plannen van een ander, ben je gauw klaar. En is je begroting nog steeds niet op orde.

Voorzitter, als we straks terugkijken op deze raadsperiode, hopen wij dat mensen in Buren zeggen: de gemeente deed wat ze beloofde. De wegen werden onderhouden. Op onveilige plekken werd ingegrepen. En als iets financieel niet kon, zei het gemeentebestuur dat eerlijk en maakte het een keuze.

Dát is wat wij bedoelen met een kleinere gemeente die haar kerntaken goed doet. Een gemeente die ruimte laat aan inwoners, verenigingen en ondernemers om zelf initiatief te nemen. En die zelf doet wat alleen zij kan doen. Wie veilige wegen, goed onderhoud en openbare veiligheid belangrijk vindt, moet daar ook geld en mensen voor vrijhouden. Dat lukt alleen als je bereid bent andere dingen te laten.

Sinds de verkiezingen is de ene financiële tegenvaller na de andere op tafel gekomen. De jaarrekening over 2025 sloot € 3,74 miljoen in het rood. De woningbouwplannen in Beusichem en Ingen moesten worden bijgesteld om verliezen te beperken. Bij de begraafplaatsen dreigt een blijvende extra bijdrage uit de gemeentekas. En bij de Vogelenzangseweg blijkt het oorspronkelijke krediet niet genoeg.

Een deel daarvan gaat terug op keuzes uit de vorige bestuursperiode. Gemeentebelangen en PCG droegen het vorige college en dragen ook dit college. Van die partijen mag je verwachten dat ze mede verantwoordelijkheid nemen voor het herstel. Ook na de maatregelen van vanavond komen we in 2028 structureel bijna € 2,9 miljoen tekort. Intussen loopt in de basisraming de schuld op en slinkt ons eigen vermogen ten opzichte van het totaal. Dat raakt uiteindelijk ook inwoners die nu nog helemaal geen rekening krijgen. Want als we straks minder ruimte hebben, moeten ook noodzakelijke investeringen wachten.

Voorzitter, voor een huishouden met een koopwoning van gemiddelde waarde zijn de gemeentelijke woonlasten in Buren al € 250 per jaar hoger dan landelijk gemiddeld. Het grootste deel van dat verschil zit in de OZB. Ook in Tiel, Culemborg, Neder-Betuwe en West Betuwe ligt de gemiddelde OZB voor een woningeigenaar lager.

Toch wil het college boven op de gewone indexering vijf procentpunt extra OZB. De verblijfsbelasting gaat van € 1,31 naar € 2 per persoon per nacht. Dat is ongeveer de helft erbij. Voor boeren en andere ondernemers die in het seizoen meerdere arbeidsmigranten huisvesten, telt die verhoging iedere

nacht opnieuw op. Met de extra btw die het college via de rioolheffing wil doorberekenen, komt het voorstel op bijna een miljoen euro aan extra lasten.

Inwoners en ondernemers hebben weinig invloed op wat ze kwijt zijn aan boodschappen, energie of grondstoffen. Op deze rekening hebben wij wél invloed.

In het coalitieakkoord staat dat lastenverzwaring pas aan de orde is als andere mogelijkheden onvoldoende zijn. Vanavond leggen wij zo'n andere mogelijkheid op tafel. We schrappen extra budgetten voor initiatieven in de openbare ruimte en voor circulaire economie. De afgesproken onderhoudsniveaus blijven staan. We verlagen ook enkele subsidies. Dat is een politieke keuze, en die heeft gevolgen. Waar afbouw tijd vraagt, gebruiken we in 2027 eenmalig de reserve, zodat organisaties afspraken kunnen maken over wat doorgaat en wat stopt. Vanaf 2028 besparen we € 475.000 per jaar. Daarmee kan de extra OZB-verhoging van tafel.

Wij rekenen op steun van de coalitie. En als het college ons voorstel afwijst: welke uitgaven uit ons amendement wil het dan overeind houden, en waarom vindt het die belangrijker dan het voorkomen van een extra OZB-verhoging?

Voorzitter, in de brief over de bezuinigingen vanaf 2028 noemt het college een richtbedrag van € 2 tot € 3,5 miljoen. In januari wil het daarover met de raad in gesprek. Met twee miljoen dichten we het tekort van 2028 niet. Daarom willen wij vanavond een duidelijke toezegging: krijgt de organisatie de opdracht om het héle structurele tekort te dichten zonder opnieuw de lasten te verhogen?

In januari verwachten we dat het college de mogelijkheden én de gevolgen op tafel legt. Welk geld ligt vast? Waar kunnen we besparen? En wat merken inwoners en ondernemers daarvan? Dan kan de raad richting geven. Bij de Kadernota verwachten wij een concreet voorstel van het college: waar wilt u op bezuinigen, wat wilt u behouden en hoe brengt u de begroting structureel op orde? Daar neemt de raad in juli een besluit over.

Voor de VVD is de inzet helder: eerst minder uitgeven en vaste lasten betalen uit vaste inkomsten. Zodra daar structureel ruimte voor is, willen wij de extra lasten via de verblijfsbelasting en de rioolheffing terugdraaien.

Voorzitter, dan de uitvoering van het coalitieakkoord. In juni presenteerde de coalitie haar akkoord. In het derde kwartaal zou duidelijk worden hoe het college zijn beloften gaat waarmaken. Dat kwartaal is voorbij. Het uitvoeringsprogramma ligt er nog steeds niet. Wij hebben als VVD schriftelijke vragen moeten stellen om te horen waar het bleef.

Een coalitieakkoord presenteren is één ding. Het uitvoeren is waarvoor je in het college zit. Daarom vragen wij: welke beloften uit uw eigen akkoord maakt u nog op tijd waar, welke schuiven op en waarom moest de raad daar zelf achteraan?

Voorzitter, welke koers je kiest, blijkt uiteindelijk uit de besluiten die je neemt. Ook vanavond. Neem de voetbalvelden. Wij willen dat verenigingen op goede velden kunnen spelen. Juist daarom zijn er afspraken met de Burense Sportcoöperatie over onderhoud en renovatie. Toch vraagt het college ruim € 1,3 miljoen extra krediet, terwijl uitstel mogelijk is. Hoe durft het college die investering nú voor te stellen, terwijl het tegelijkertijd de OZB extra wil verhogen? Dit krediet kan wachten. Waarom kiest het college er dan tóch voor? De VVD wil het uit de begroting halen.

Bij de Vogelenzangseweg willen we werk maken van verkeersveiligheid en wateroverlast. Maar terwijl het college € 1,45 miljoen minder opzijzet voor wegonderhoud in de hele gemeente, vraagt het datzelfde bedrag extra voor één reconstructie. Het zijn verschillende begrotingsposten, maar de keuze wat voorrang krijgt is aan ons. Wij geven het eerste deel van het extra krediet voor dit ontwerp vanavond niet vrij. Breng eerst in beeld wat soberder of in fasen kan en wie kan meebetalen. En maak een plan om het geld voor wegonderhoud eerder weer aan te vullen.

Ook bij de scholen in Lienden kijken wij verder dan het plan dat nu voorligt. Wij willen één kindcentrum voor beide scholen, met behoud van hun eigen identiteit en met levensbeschouwelijk neutrale kinderopvang die openstaat voor ieder kind. Dat is de voorziening waar wij voor de lange termijn naartoe willen. Daarom willen we het uitvoeringskrediet voor het huidige nieuwbouwplan vanavond niet vrijgeven.

Voorzitter, wij willen dat de volgende generatie in Buren kan rekenen op goed onderhouden wegen, goede voorzieningen en een gemeente die haar rekeningen kan betalen. Maar we willen haar ook iets nalaten wat niet op de balans staat: de vrijheid om zelf keuzes te maken. Die vrijheid wordt kleiner als wij onderhoud uitstellen, vaste uitgaven betalen met geld dat maar één keer beschikbaar is en bij iedere tegenvaller de belastingen verhogen.
Vanavond kunnen we laten zien dat het anders kan. Door de extra OZB-verhoging te schrappen. Door investeringen die kunnen wachten ook te laten wachten. En door het geld vrij te houden voor de taken waarop inwoners moeten kunnen rekenen.

Van inwoners verwachten we dat ze hun uitgaven aanpassen als het geld op is.

Dan mogen zij van ons precies hetzelfde verwachten.

Dank u wel.

Bijdrage van de fractie BBB

Algemene Beschouwing, Programmabegroting 2027 - 1e termijn gemeenteraad

Spreker: dhr. Wim Stam, fractievoorzitter
Geschatte spreektijd: 6.14 minuten. Gesproken woord geldt

Voorzitter,

De fractie van BBB Buren bestaat (geheel toevallig) uit ondernemers. Ondernemers met een grote binding met het platteland en de gemeente Buren. En ondernemers weten als geen ander dat financiële controle en overzicht cruciaal zijn voor gezond financieel beleid. En dat de kosten voor de baten uitgaan. Waar wil ik naartoe met mijn onderneming? Wat verwacht ik de komende jaren? Zorg ik goed voor mijn medewerkers? Maar ook, kan de vereniging weer rekenen op mijn sponsoring? Mag Jong Gelre dat evenement weer organiseren op mijn weiland?

Voor ons ligt de programmabegroting 2027 van de gemeente Buren. Als BBB Buren dragen wij medeverantwoordelijkheid voor het herstel van de financiële positie van de gemeente Buren. Dat betekent lastige keuzes maken, extra aandacht voor de kosten, maar niet zonder de maatschappelijke opbrengsten uit het oog te verliezen. Met de maatregelen uit spoor 1 is de begroting voor 2027 sluitend. Voor de jaren daarna zijn er nog tekorten. Spoor 2 moet daarvoor een oplossing bieden. De financiële positie van de gemeente biedt nauwelijks ruimte voor nieuw beleid en vraagt om scherpe keuzes. Oftewel haalbaar, betaalbaar en noodzakelijk. Graag vernemen wij van het college wanneer wij het uitvoeringsprogramma van het coalitieakkoord kunnen verwachten.

Sociaal Domein.
Sinds 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de Jeugdzorg. De toegenomen ernst van de problematiek en de hogere kosten per cliënt zetten de begroting onder druk. Het aantal cliënten stabiliseert of neemt licht af, maar de zorgtrajecten worden zwaarder en langer. De VNG vraagt het Rijk om een landelijk financieel vangnet voor deze uitzonderlijk dure jeugdzorgcasuïstiek. Nu wordt eigenlijk aan inwoners gevraagd financieel bij te springen omdat het Rijk al jaren tekortschiet in de financiering van deze taken. Tegelijk moeten wij zelf blijven werken aan grip op de kosten, met passende zorg voor wie die nodig heeft.

Ruimtelijke ontwikkeling en ambtelijke organisatie.
De komende jaren willen wij een groot aantal woningen realiseren in de gemeente Buren met extra aandacht voor sociale woningbouw, starters en levensloopbestendig bouwen. Daarbij staan wij voor een ingewikkelde afweging van belangen tussen woningzoekenden, inwoners uit de directe omgeving en belangenverenigingen. Wat BBB Buren betreft verdienen woningzoekenden een hogere prioriteit. Hun belangen moeten duidelijker meewegen, met behoud van het recht op inspraak en bezwaar. Door gericht te investeren in de ambtelijke organisatie willen we de vergunningverlening binnen de gemeente beter organiseren, met minder kosten en tot grotere tevredenheid van de inwoners. Graag vernemen wij van het college of en wanneer wij vergunningverlening die wij als gemeente van de ODR kunnen terugnemen ook inderdaad zelf gaan organiseren, en wat daarvoor nodig is. De gemeentelijke grondexploitaties brengen financiële risico's met zich mee, maar bieden ook kansen op mooiere en groenere wijken. Om het financiële risico van de gemeentelijke grondexploitatie te beperken is een aantal moties ingediend of aangekondigd. Daarnaast vragen wij aandacht voor de bereikbaarheid, verkeersveiligheid, waterhuishouding en de energievoorziening.

Klimaat en duurzaamheid.
BBB Buren kiest voor realistische duurzaamheid. Kleine windmolens en energieopslagsystemen kunnen, als opwek, opslag en verbruik goed op elkaar zijn afgestemd, bijdragen aan het verminderen van netcongestie. Haalbaar, betaalbaar en gedragen door de inwoners zou een randvoorwaarde moeten zijn. Wij zijn tegen zonnepanelen op landbouwgrond, deze passen beter op daken en parkeerplaatsen. Zonnepanelen op landbouwgrond ontsieren het mooie Rivierengebied. Vruchtbare

landbouwgrond gebruiken we beter voor de agrarische sector. BBB Buren is trots op haar voedselmakers en telers.

Economie en ondernemerschap.
BBB Buren staat voor een gezond en vitaal ondernemersklimaat met ruimte voor ondernemerschap en zoveel mogelijk lokaal inkopen van diensten en producten. Lokaal ondernemerschap zorgt voor lokale werkgelegenheid. Lokale ondernemers zijn een grote steun voor de verenigingen. Een bruisend verenigingsleven levert een grote bijdrage aan de leefbaarheid binnen onze gemeente. Agrarische ondernemers dragen zorg voor het buitengebied en de natuur. Koeien in de wei, bloesem aan de fruitbomen, heerlijke en eerlijke streekproducten in de boerderijwinkel. Al deze zaken betekenen een grote aantrekkingskracht voor toeristen en bezoekers.

Veiligheid.
Veiligheid begint met aanpak van echte overlast en criminaliteit. Als gemeente hebben wij slechts beperkt invloed op de mate van veiligheid die onze inwoners ervaren. Door mogelijkheden te creëren voor bebouwing of herbestemming van vrijkomende, vaak agrarische gebouwen kunnen we wel ondermijning tegengaan. En door gericht onze inspraak en invloed uit te oefenen in de GR Veiligheidsregio Gelderland-Zuid beoordelen we of middelen doelmatig worden besteed. Voor de veiligheid van onze dieren zouden wij als gemeente meer bevoegdheden moeten krijgen om tegen probleemwolven op te treden.

Voorzitter, een gemeente kun je niet runnen als een bedrijf maar er zijn wel overeenkomsten. De financiële positie van de gemeente Buren is zorgelijk maar BBB Buren ziet zeker mogelijkheden voor een beter resultaat. Wij hebben er alle vertrouwen in dat dit college de weg naar een beter resultaat samen met de ambtelijke organisatie gaat vinden.

Tot slot bedanken wij het college en de ambtelijke organisatie voor de beantwoording van de vragen, het opstellen van de rapportages en de ondersteuning van onze fractie.

Bijdrage van de fractie D66

Algemene Beschouwing, Programmabegroting 2027 - 1e termijn gemeenteraad

Spreker: dhr. Joep van Kats, fractievoorzitter
Geschatte spreektijd: 10 minuten. Gesproken woord geldt

Kijk vooruit, begroot realistisch

Voorzitter,

Laatst las ik de quote: "Iedereen wil duidelijke keuzes. Tot je ze maakt"
De financiële situatie van de gemeente Buren vraagt om keuzes. Dat begrijpen wij. Maar in de begroting die voor ons ligt, is ons niet altijd duidelijk welke keuzes er nu gemaakt worden en waarom. Keuzes zijn pas duidelijk als je weet wat de alternatieven zijn en kunt overzien welke consequenties bepaalde keuzes hebben.

Ruim een half jaar na de gemeenteraadsverkiezingen en maanden na de presentatie van het coalitieakkoord ligt er nog steeds geen plan waarin staat wat de coalitie de komende jaren wil gaan doen. Dit was wel toegezegd in het debat over de kadernota. En dit plan hebben we nodig.
We zien kortetermijnmaatregelen, maar hoe draagt dit bij aan een gezonde gemeente op langere termijn? Kortom, we hebben als Raad het Uitvoeringsprogramma nodig. Concrete plannen, uitgewerkt in realistische acties en voorzien van doelen, indicatoren, geld en capaciteit.

- **Onze eerste vraag aan het college is daarom: Wanneer komt dit plan naar de raad?**

Impliciete keuzes
Een deel van de wél gemaakte keuzes zijn impliciet. Zo schuiven Kernbudgetten terug naar de Algemene middelen. Dat vinden wij vreemd, want een jaar geleden moest er **per se** een bestemmingsreserve worden ingericht. Zonder dat er ook maar iets geëvalueerd was. En nu draait het college dit weer om.

Is het Kerngericht Werken hiermee van de baan? Of een beetje? De evaluatie is nog steeds niet gedaan. Sterker nog: zelfs de meest eenvoudige toezegging van 7 juli “deel de concept-kernagenda’s zoals ze nu zijn met de raad” is gewoon niet opgevolgd.

En dit is niet alleen voor de raad een teleurstelling, maar nog meer voor de inwoners van de kernen die de afgelopen jaren bij de pilots betrokken waren, er tijd en energie in gestoken hebben en waar verwachtingen gewekt zijn. En het heeft veel tijd en geld van de organisatie gekost. Is dit ‘kroonjuweel’ waar al zeker 7 jaar over gesproken wordt in deze raad nu door het college afgedaan of geparkeerd zonder overleg met inwoners en raad?

Wij vragen daarom aan het college:

- **Vraag 2: Wat is de nieuwe status van kerngericht werken?**
- **Vraag 3: Waarom zijn de concept-kernagenda’s nog steeds niet gedeeld met de raad?**
- **Vraag 4: Wanneer volgt de brede evaluatie?**

Lessen uit het verleden
Voorzitter, D66 Buren vraagt: Begroot realistisch, kijk vooruit.
Terwijl je vooruitkijkt kun je lessen uit het verleden meenemen. In het verleden hadden wij een Partij voor de Dieren in de raad. Laten we daarvan leren, en de natuur en aandacht voor dierenwelzijn in onze gemeente niet vergeten. Maak de oevers diervriendelijker, red de egel, houd de paarden uit de brandende zon en help de padden uit de put.

Gebundelde bijdragen van de Algemene Beschouwingen, uitgesproken bij de behandeling van de Programmabegroting 2027. Het uitgesproken woord in de besluitvormende raadsvergadering op donderdag 12 november 2026 geldt. Deze tekst is onder embargo tot de laatste spreker is uitgesproken. Daarna zal deze bundel worden gepubliceerd.

In de vorige raadsperiode werd geconstateerd dat het ontbreekt aan daadkracht. Of het nu ging om uitvoeringsprogramma dierenwelzijn, woningbouw, duurzaamheid, huisvesting arbeidsmigranten en - zoals ik al noemde - kerngericht werken. Die daadkracht ontbreekt een jaar later nog steeds. Val niet in dezelfde kuil.

We weten ook dat een aantal fracties vorig jaar deze tijd heel blij waren met de vermeende positieve financiële situatie van de gemeente. Dit laat vandaag een wrange nasmaak achter.

Kansen

Voorzitter,

Wij zijn een constructieve partij en zien, naast een financieel tekort, ook kansen. In plaats van inwoners nu meer belasting te laten betalen, stellen wij voor eerst kritisch te kijken naar de eigen uitgaven. We kunnen als gemeente niet alles tegelijk doen. Dit vraagt om minder programma's tegelijk, combineren van programma's of helemaal geen programma, maar creatieve oplossingen. Een andere kans is het verbeteren van de mix van internen en externe inhuur. Externe inhuur in Buren bedraagt in geld meer dan 30% van de loonkosten. Het A&O Fonds Gemeenten rapporteert landelijk een gemiddelde van 16%. Dit zorgt bij inwoners voor ergernis.

In het rapport van de rekenkamer over Onderbesteding staat: "Behalve in 2017 lagen de gerealiseerde loonkosten elk jaar onder het begrote niveau, terwijl er wel meer ingehuurd werd dan begroot." Moeten we daar niet eens op een andere manier naar gaan kijken? Als je blijft doen wat je deed …

Volledig zonder externen werken is niet realistisch en zelfs niet wenselijk omdat je soms hele specifieke kennis naar binnen wil halen. Maar er zijn echt andere modellen mogelijk. Denk aan een flexibele schil met trainees, stagiairs of andere tijdelijke contracten voor jong talent. Of waarbij tijdelijk boven formatie wordt gewerkt met eigen personeel om ongewenste externe inhuur terug te dringen. Dit heeft behalve financiële voordelen ook andere voordelen op het gebied van kennisopbouw en kennisoverdracht.

- **D66 dient daarom vandaag een motie in waarin het college wordt gevraagd dit verder uit te werken.**

Jeugdzorg

Voorzitter,
De financiële situatie van de gemeente vraagt om keuzes. D66 is bereid om te kiezen en anders te prioriteren. Maar één keuze staat wat ons betreft niet ter discussie.

D66 Buren vraagt dringend aandacht voor jeugdzorg. Kinderen moeten hulp krijgen als zij dat nodig hebben. Waarom heeft Buren meer jongeren met jeugdzorg dan het landelijk gemiddelde en dan de rest van regio Rivierenland (met uitzondering van Tiel)?[1]

Het Ontwikkelprogramma Grip op Jeugd is hard nodig. En niet alleen voor het geld. Grip krijgen op jeugd vraagt om samenwerking met andere gemeenten, de Regio en het Rijk. En dat is niet altijd de eerste natuur van deze coalitie die 'Dichtbij, koersvast, en realistisch' als titel van het coalitieakkoord hebben. Alles dichtbij houden levert niet de beste zorg op voor onze jeugd.

D66 wil dat de regiogemeenten maximaal van elkaar leren en taken uit handen geven als het samen beter en goedkoper kan. Zorgfraude bestrijden is zo'n onderwerp dat bij de regio ligt. Het Openbaar Ministerie schat in dat er jaarlijks landelijk 10 miljard 'verdwijnt'.
In de raadsinformatiebrief van 1 oktober staat hierover dat het "voor Gemeente Buren van belang is om de regionale ontwikkelingen actief te blijven volgen en hier een onderdeel van te zijn"… In het

[1] Buren: 12,7% van de jongeren tot 23 jaar, dus 1 op de 8; landelijk 9%; Tiel >20%

plan staat dat er vanaf voorjaar 2027 twee keer per jaar gecontroleerd gaat worden op prestaties en fraude.

Wat D66 betreft kan dit naar voren en mag er extra menskracht tegenaan gezet worden. Deze investering verdient zichzelf terug. En zal afschrikwekkend werken naar andere frauderende instellingen.

Gericht investeren in de Regio gaat wat ons betreft prima samen met actieve, strakke aansturing van de verbonden partijen, ook financieel. Denk hierbij aan de - unaniem aangenomen - D66 motie over de indexeringsmethodiek.

Zonder de andere programmalijnen van Grip op Jeugd tekort te willen doen,
- **dient D66 daarom vandaag een motie in om de bestrijding van zorgfraude te intensiveren.**

Tot slot

Voorzitter,

We vragen dit college om de lessen uit het verleden mee te nemen naar vandaag. En net zo belangrijk: vergeet dan ook niet vooruit te kijken naar morgen.

We zien dat geld dat afgelopen jaren was gereserveerd voor bijvoorbeeld onderhoud van wegen en bruggen nu naar de algemene reserve gaat. Dat lost inderdaad nu een financieel probleem op, maar kan later extra kosten veroorzaken. Grote opgaven zoals de energietransitie, verduurzamen van woningen en onderhoud van dorpshuizen vragen om een blik vooruit. Daarom: Kijk vooruit, begroot realistisch.

D66 Buren wil blijven investeren in preventie. Door sport, bewegen en een gezonde leefstijl aantrekkelijk te maken voor alle inwoners, voorkomen we problemen voordat ze ontstaan. Investeer niet in nog meer nieuwe voetbalvelden, maar besteed dit geld beter en breder. We moeten als gemeente sturen op het vergroten van het welzijn van alle inwoners van gemeente Buren, vanuit een inclusieve visie.

Steeds met de blik op de toekomst.
Soms betekent dat dat je eerst meer aan iets moet uitgeven om dit later dubbel en dwars terug te verdienen. Want naast kosten zijn er ook rendementen. Financieel, maar vooral maatschappelijk. Dit gaat boven het ‘kil’ sturen op de nul.

D66 Buren wil bouwen aan gezonde financiën én een fijne toekomst voor iedereen.
Wij vragen het college daarom nogmaals: kijk vooruit en begroot realistisch.

Dankuwel.

Bijdrage van de fractie PRO

Algemene Beschouwing, Programmabegroting 2027 - 1e termijn gemeenteraad

Spreker: mevr. Conny Veldhuizen, fractievoorzitter
Geschatte spreektijd: 7.44 minuten. Gesproken woord geldt

Plannen genoeg, resultaten te weinig

Voorzitter,

Alvorens ik inhoudelijk inga op de voorliggende Begroting wil ik de ambtelijke organisatie danken voor hun inzet om de vragen van PRO en van mij persoonlijk te beantwoorden. Hoewel de gemeentelijke Begroting nog geen gesneden koek is voor mij begrijpen wij hem hierdoor wel wat beter. Dus veel dank

Dan naar de Begroting voorzitter,
Tijdens de behandeling van de kadernota heb ik onze bijdrage aan de hand van de voor PRO kernthema's Groen, Sociaal en Lokaal vormgegeven. Deze thema's komen nu zeker ook weer aan bod, maar ik zal eerst in algemene zin ingaan op de financiën.

De getallen bestuderend maken we ons als PRO grote zorgen over onze financiële situatie. Met veel kunst- en vliegwerk heeft de wethouder de Begroting voor 2027 sluitend gemaakt met een overschot van ruim 150.000. Niet al te robuust is wellicht een understatement. Mijn vraag aan de wethouder is dan ook, wat zijn naar zijn mening de grootste financiële risico's voor 2027 en op welke wijze wordt daar nu al op gestuurd?

Als we verder vooruitkijken en we vergelijken de financiële resultaten in deze Begroting over de jaren 2027 tot en met 2030 met de gepresenteerde resultaten in de Begroting 2026 zie je een structureel verschil van zo'n -3 miljoen. Meer kosten voor de Jeugdzorg alleen verklaren dit verschil slechts ten dele. Wat is de sluitende verklaring voor dit verschil wel en hoe komt het dat dit in een jaar tijd zo verschilt?

Bij mij is het beeld ontstaan dat het vorige college onze gemeentelijke financiën op orde had gebracht. Deze financiële orde blijkt nu, naar onze mening, een zeepbel te zijn geweest die in 1000 stukken uiteen is gespat. Opnieuw mag een nieuw college de boel op orde brengen. Wat gaat dit college nu anders doen om er zorg voor te dragen dat onze financiën wel structureel op orde komen?
PRO blijft bij haar aloude adagium "de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten". We zijn tevreden met de voorgestelde verhoging verblijfsbelasting. Over de verhoging van de OZB zijn wij minder tevreden maar de sterkste schouders ervaren hier veelal de zwaarste lasten. Maar waarom verhoogt u niet de leges van de begraafplaatsen? En maken wij optimaal gebruik van de beschikbare subsidiemogelijkheden van het Rijk? We sluiten bijvoorbeeld niet aan bij de landelijke programma's Regenboogsteden en Veilige Steden, waarvoor het Rijk financiële middelen inzet. Een gemiste kans wat ons betreft. We beschikken inmiddels over een subsidioloog. Welke verwachting is er uitgesproken met betrekking tot het te behalen financiële resultaat door deze subsidioloog?

Dan naar de voor PRO zo belangrijke thema's Groen, Sociaal en Lokaal.

Groen

Tijdens de behandeling van de kadernota hebben wij aangegeven dat we ervan uitgaan dat de motie inzake de status brons van het biodiversiteitsplan onveranderd zou blijven. Er staat immers ook een subsidie tegenover. Het doet ons dus deugd te constateren dat er niet wordt afgedaan van de bestaande reservering. Wel zijn wij nieuwsgierig naar de realisatie hiervan.
In het kader van klimaatadaptie en met betrekking tot de Lokale Adaptie Strategie zien we weinig nieuwe en concrete initiatieven. Bijvoorbeeld op het gebied van het vergroenen van de schoolpleinen, de versteende dorpskernen, openbare ruimte en recreatieterreinen wordt niet duidelijk hoe hittestress

verder wordt tegengegaan. Met betrekking tot de wateroverlast worden probleemgebieden aangepakt, maar een integrale aanpak om voldoende water vast te houden, of gevolgen van extreme buien op te vangen ontbreekt. Daarnaast vragen ook de langere periodes van extreme droogte een gebiedsgerichte aanpak. En ja, stimuleringsregelingen voor particulieren helpen, maar juist ook afspraken met woningcorporaties, klimaatbestendige bedrijventerreinen en groenere openbare ruimte horen hierbij.

Het vrij laten vallen van 400k CDOKE-middelen geeft aan dat het college haar ambities op dit niveau naar beneden bijstelt. Dat betreuren wij.

Sociaal
De opgenomen kostendemping van de Jeugdzorg is min 1,7 milj ten opzichte van 2026. Deze vermindering wordt beschouwd als inspanningsverplichting. Welk deel kan met concrete maatregelen worden onderbouwd en welk deel is ambitie? Ofwel hoe reëel is deze inschatting en hoe groot is het risico wat wij hier lopen? Voorkomen dat onze jeugd een appel moet doen op de Jeugdzorg vraagt wat ons betreft om continue aandacht. Samenhang met het programma Onderwijs en cultuur, inclusie, sport en bewegen zijn wat ons betreft evident. Hoe wordt deze samenhang in Buren vormgegeven? De gemeente Buren staat voor vele uitdagingen. De opvang van statushouders en asielzoekers is wellicht het meest lastig. In tijden van toenemende zorg en polarisatie zal ook onze gemeente verantwoordelijkheid moeten nemen in deze. Inmiddels staan we op trede 3 van de interventieladder in het kader van uitvoering van de spreidingswet en het huisvesten van statushouders dit jaar loopt in aantal achter. Hoe verhouden deze ontwikkelingen zich met de vrijval van €3,2 milj van de bestemmingsreserve Nieuwkomers?

Lokaal
PRO zet in op participatie met onze inwoners. Niet voor de bühne, maar werkelijk mee van invloed kunnen zijn op het ontwikkelen van beleid. En dat betekent wat ons betreft echt niet dat de wil van de inwoner wet is (die komt immers vooral op voor het eigen belang), maar dat onze inwoners gehoord worden, serieus naar ze geluisterd wordt en meegenomen worden in de afwegingen om tot een besluit of beleid te komen. En om in termen van onze financiën te blijven, dit kost niets. Sterker nog, door in het voortraject hierin te investeren, zal dat zich uitbetalen in de uitwerking.

Afrondend voorzitter,
Vandaag besluiten we over een Begroting die met kunst- en vliegwerk sluitend is gemaakt en waarvan de robuustheid wat ons betreft niet vaststaat. Begin volgend jaar spreken we over Spoor 2. Wat gaan we doen om ook op de langere termijn onze financiën op orde te maken. Voor PRO zal het gesprek dan om te beginnen moeten gaan over het verbeteren van de efficiency, daarna over het versoberen van de organisatie en bedrijfsvoering en het verkrijgen van extra subsidies vanuit Provincie of Rijk om pas daarna in gesprek te gaan over het snijden in voorzieningen. En ook dan zullen wij blijven opkomen voor de voorzieningen op het gebied van groen, sociaal en lokaal.

Bijdrage van de fractie CDA

Algemene Beschouwing, Programmabegroting 2027 - 1e termijn gemeenteraad

Spreker: n.v.t.
Geschatte spreektijd: n.v.t.

De fractie van het CDA heeft a.g.v. afwezigheid niet deelgenomen aan de inhoudelijke behandeling behorende bij de Programmabegroting 2027 en derhalve geen Algemene Beschouwingen uitgesproken.